

TELEGRAFUL ROMÂN

Telegrafu este de două ori pe săptămână: Duminică și Joi. — Prenumeratiunea se face în Săbiiu la expeditorul zărilor, pe afară la c. r. poște cu bani gata prin scrisori francate, adresate către expeditor. Prețu prenumeratiunei pentru Săbiiu este pe anu 7 fl. v. a., iar pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pentru celelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarhia pe unu anu 8 fl. iera pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru prinț. și țierî streine pe anu 12 1/2 anu 6 fl.

Nr. 11.

ANULU XXII.

Săbiiu în 7/19 Februaru 1874.

Inseratele se platesc pentru întâia oară cu 7 cr. sirulu, pentru a doua oară cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetiție cu 3 1/2 cr. v. a.

Nr. 84/scol.—1874.

Cătra Parintii protopopi și Administratori Protopopesci și Inspectori districtuali ai școlilor noastre confessionali din Arhidieceasa !

Cu această suțetă provocati Prea-cinstiele Văstre, oă celu multu până la finea lui Februaru a. c. să recomandati Consistoriului pre acei invetiatori din tractu, cari cu privire la portarea și starea lor materiale merita a fi luati în considerațiune la împărțirea ajutorului de 1000 fl. v. a., preliminar de Venerabilulu Sinodu arhidieceșanu pre sēm'a invetiatorilor seraci și bine meritati.

Săbiiu din sediint'a Consistoriului arhidieceșanu, că senatu școlarlu tienuta în 19 Ianuariu 1874.

Procopiu Ivacicoviciu m/p.
Archiepiscopu și Metropolitu.

Dela Universitatea fund. reg.

Din raportulu ce ni-lu aduce „Hr. Ztg.“ despre sediint'a Universității tienute în 12 Febr., vedemu că majoritatea acestei Universități a concludu esmiterea unei comisiuni : 1) care să faca unu operatu inventariu despre tota averea națiunela sasăsca ; 2) că să se desbata toate afacerile privitorie la averea națiunela dimpreuna cu Universitatea delegata și să elaboreze pentru conflusulu viitoriu propuneri motivate ; 3) carea impreuna cu Universitatea delegata să desbata și să resolve afaceri privitorie la averea națiunela, deăa acestea nu suferu omanare, chiaru și trecendu competint'a Universității delegate ; 4) carea pentru casori, cându în organismulu administrațiunei mentionatei averi s'aru face vre-o schimbare esentiala, înse fără consimțimentulu și conlucrarea Universității, luându lănga sine pre notariulu legale alu Universității să ia toate măsurile aflate de bune spre sustinerea și administarea averei națiunela ; despre cari întimplări aceeasi comisiune va avé să raporteze conflusulu celoi mai de aprôpe alu Universității.

Acestea sunt în esentia punctele votate de majoritate ; căci cele două ce mai urmăza privescu mai multu numai dispușetiuni formale.

Din aceluși raportu se vede, că minoritatea deputatilor, români, prin deputatulu Dr. Pacurariu, mai conșcientoșu decâtu majoritatea, tienendu computu de §. 97 alu proiectulu de lege despre regularea sêu arondarea teritoriale, a pasitu cu o contrapropunere.

În esentia contrapropunerea cu considerare la citatulu paragrafu, pentru casulu unei schimbări teritoriale dice : 1. că organulu legittim și constituțional de inspecțiune și administrațiune să remana și mai departe același în cercurile administrative în modulu de până acum și să nu se tiermurăsca, impedece, substitu sêu altreze, și asiă cându unitatea municipale a fondului regescu precum și Universitatea națiunela că reprezentantia a acesteia aru fi delaturata, dreptulu de proprietate alu celor 11 cercuri, respective alu celor 3 cercuri de 7 judetie să se pastreze că alu adeveratulu proprietariu alu acesteia averi.

Din capulu loculu pôte presupune ori și cine, conșcundulu referintiele fund. reg. mai de aprôpe, că această contrapropunere, de o parte combinata și adosa în consonantia, pre cătu se pôte, cu legile statulu, pre de alta parte formulata astfelu înca să nu provôce nici unu resimțimentu din partea celor preocupati de

tempurile privilegiate — fiindu ea a minorității au trebuitu să cada.

Impregiurarea acêsta din arma nici că aru starni în noi vre-o mirare. Din contra ne-amu fi miratu cându propunerea minorității s'aru fi primitu.

Este ce-va cu totulu curiosu în tempulu nostru, în tempulu cându tota lumea din toate părțile ba chiaru și aceia, cari se lupta spre a scapă din naufragiulu privlegiiloru cătu de putienu, striga : e g a l ' a î n d r e p t a t i r e ! că apoi chiaru și densii, acusanu pre alții, că r a p e s c u d r e p t u și a v e r e escamotédia mesuri, prin cari și drepturi și avere sa le adune în mână catorv'a, „patricii“ pre cale asiă disa constituționale să faca ilusoriu dreptulu municipieloru și în fine ori ce aspirațiune la generalizarea egalei îndreptățiri.

Dealtmintea nu este acêsta casulu primu de unu jocu doplu. În sinulu sasiloru s'a aflatu totu-deună martiri mai în aceleasi persoane, cari martirizazu pre conlocuitori, ba s'au întimplatu chiaru și pre conationalii lor, numai că să pôte concentra materi'a, acestu motoru alu puterei, în vr'o căte-va mâni, prin ce apoi s'au ruinatu pre sine și au tienutu în locu progresulu fundulu regiu întregu.

Procesele cele îndelungate mai întro toate comunele române cu cele sasesci pentru otare și pentru paduri, procesele cele îndelungate între comune române și magistate, ba chiaru și comune sasesci și magistate pentru paduri și alte posesiuni sunt unu siru detestabile de aviditate unora spre a concentra tota averea și puterea în mână lor, averea, pre carea de o parte o dechiara ca este avere comună și spre scopuri de cultura și de alta parte în fapta se vede ca este avere exclusivă. Și cu toate aceste compromisii cei eschisi dela beneficiulu averei comune de câte ori faciau vre-unu pasu spre a se împartasi și ei din bunatatile comune erau stigmasati de socialisti, comunisti, numai că să se pôte justifiă înaintea lumii straine de referintiele fundulu regiu exclusivismulu introdusu în acestu pamentu liberu de robote înainte de sute de ani.

Avemu dinaintea noastră numai unu micu estrasu din cuventarea deputatulu Ober t. Dera și acestu micu estrasu, din carele se vede cum disulu deputatu aprișinescu majoritatea și combate minoritatea Universității este evidentu cătu de mare este temerea majorității, că prin generalizarea egalei îndreptățiri și estinderea ei asupr'a tuturor cetățieniloru tienatori de fundulu regiu va încetă patriciatulu minorității acestui teritoriu. Cu deosebire din partea aceea a estrasulu unde dice : că puterea, carea va sparge fundulu regiu nu va fi asiă de binevoitoare să adune pre toate comunele spre ale împartă averea națională și apoi în fine nu va puté pretinde fia-care t i g a n u a parte din acea avere — dovedesce că și astadi, la lumin'a radielor secululu alu noue-spradiecelea nu s'a topitu ghiati'a exclusivismulu în o tiăra constituțională și în partea aceea a tierei unde se pretinde că suntemu mai înaintati în cultur'a corespondietoria secululu de fatia. În ochii majorității din Universitate participarea egală a locuitorilor fundulu regiu la beneficiile acestuia este : s o c i a l i s m u , c o m u n i s m u și chiaru p e t r o l e i s m u ; pre cându portarea greutăților de totu felulu, fia acelea comunale, cercuale, de statu, cu cari e datoriu, fiesce-care cetățienu, pentru unii ômeni că patrici nostri nu vinu de a se luă în nici o considerațiune.

În modulu acêsta nu se apara întregitatea fondulu regescu și mai cu sēma atunci, cându acêsta aru veni și în contradicere cu o arondare mai corespondietoria unei administrațiuni mai estine. De acea pre noi nu ne surprindu nici decum mesurile, ce vedemu că le iă minoritiulu ungurescu din Bud'a-Pest'a pentru tiēr'a întregă în genere și în specialu pentru partea acea a tierei, în carea se afla fundulu regiu. Nu ne surprinde nici emisulu ministrolui de interne din 27 Ianuariu a. c. prin carele se deaprobă reprezentatiunea din 19 Decembre a. tr. pentru ca vedemu întrensele mesuri cari ne dau sperantia că dicerea acea memorabile : „unus sit populus“ să nu mai fia o disa desiarta, ei unu adeveru aplicatu la populațiunea carea pōta egală toate sarcinile cetățienesci.

Deputatii români înse faceau bine deăa nu se multiameau numai cu o contrapropunere negativă fatia cu cea a majorității, ci cu privire la multiamea nedreptățirilor, cari au datu ansa la procesele cele multe și ruinătorie ale locuitorimei de pre teritoriulu numitu fundulu regiu, faceau propuneri și proiecte cari să aduca lumina în referintiele noastre și cari să puna celu putienu temelulu unui începutu alu regulării acelor referintie pre o cale drepta și corespondietoria spiritulu tempulu, corespondietoria pușetiunei ce are locuitorimea noastră care să afla la portile orientulu și este chieamata a concurge la comerçulu aceluia, mai alesu dupa ce ni se va deschide calea spre elu prin drumurile de feru.

Aradu 3/15 Fauru 1874.

Diu'a de 3/15 Fauru ni dede ocașiune la o rară festivitate, la o festivitate, carea ne demustră ad oculos ce frumôsa, ce bună e întielegerea, frățietatea și armonia. Festivitatea acêsta fû în carea se seversă actulu instalării sêu asediarea solemnă în scaunulu eparchiei Aradulu a nou alesulu, intaritul și sântitul de corendu Episcopu, a demnulu barbatu, Prăsântiei Sele Domnulu M i r o n u Romanulu.

Diu'a acêsta au fostu o di de serbatore și de bucuria pentru români ortodoci din Eparhi'a Aradulu și în urm'a legăturii ierarchice-naționale nu mai putienu și pentru români de sub Metropoli'a română ortodoca a Ungariei și Transilvaniei.

Esclenti'a Sea, Prêbunulu nostru Parinte Archiepiscopu și Metropolitu Procopiu cărui'a amesuratu institutiuniloru nostre bisericesci și canonice i compete că legitimulu Metropolitu actulu instalării episcopiloru sufragani, din caus'a multelor calatorii și strapatie, ce le avu în tempulu din urma, parte în cauzele Arhidieceșei Sele, parte pentru întregirea scaunulu episcopescu alu Aradulu, dară mai alesu și din caus'a multelor sele lucrari oficiose bisericesci, — n'au potutu seversă însusi în persôna actulu acêsta, ci l'au concreditu precum se scie Vicariulu sêu archiepiscopescu, multu probatulu barbatu și vechu luptatoru pentru cauzele române și în specie pentru restaurarea drepturiloru nostre bisericesci, diu archimandritu Nicolau Pope'a că mandatarulu sêu. Acestu barbatu că totu-deună asiă și asta-data rectifică pre deplinu increderea ce o puse Archiepiscopulu și Metropolitulu sêu, și seversă lucrulu acêsta cu cea mai mare demnitate.

Înca în preser'a dilei, Sâmbeta în 2/14 se vedeau prin apropierea resiedin-

ției episcopesci multime din cleru, protopresbiteri, preoti, iera din mireni, inteligintia și din poporul satescu, cari toti acurseră din apropiere și din departare parte că reprezentanti ai comunităților bisericesci, parte că sengerateci, la actulu acêsta. Multiamea cea mare ce se vedu apoi și mai multu a dōn'a di Duminica în biseric'a catedrale aretă din destulu cu căta caldura primescu creștinii nostri din eparchia Aradulu pre archiereulu sêu ; dovedi, căta bucuria semțiescu ei, deăa acelu, carele are să-i conduca sufletesce în virtutile creșcinesce este eflusulu adeveratu alu vointiei lor.

La 10 ore a. m. veni Prăsântia Sea Dlu Episcopu la biseric'a catedrală dimpreuna cu mandatarulu metropolitanu. Aci fû întempnatu înaintea bisericii de cleru și poporu. În biseric'a ajungendu se imbracă în ornatulu bisericescu, avendu a pontifică. Îndata dupa aceea înaintea liturgiei se începura formalitățile instalării. Domnulu mandataru, Parintele archimandritu Nicolau Pope'a, luându loculu pregatitu pentru densulu la o mēsa, dinaintea stranei cei drepte, facu mai întâiu unu cuventu introductiv pre corespondiatoriu, cu care aretă însemnata dilei pentru eparchiiti aradeni și scopulu venirii sele că mandataru metropolitan ; se provocă formalmente la harthia sea metropolitană prin carea i s'au concreditu seversirea actulu solemnulu alu punerii în scaunulu archierescu a alesulu Episcopu, se ceti apoi verbalmente harthia acêsta prin dlu Prof. sem. Dr. Ilariu Puscaru, carele insotî pre dlu mandataru în misiunea acêsta. Dupa acêsta se ceti prin dlu Protosincelu episcopescu Andreiu Papu diplom'a majestatica prin care alesulu Episcopu alu Aradulu se întaresce de Maj. Sea, înaltiatulu Imperatu și Rege, în calitatea acêsta — mai întâiu în limb'a maghiara a textulu originalu și apoi în traducere românesce. Urmă asemenea cetirea solemnă a Gramatei (Singeliei) metropolitane. La cetirea acestora Prăsântia Sea dlu Episcopu se află în mediuloculu bisericii, avendu positi'a îndreptata fatia în fatia cu mandatarulu metropolitanu. Dupa finirea formalieloru se puse în stran'a archieresca, pre cându dlu mandataru îndreptă unu cuventu serbatorescu cătra multiamea cea mare, ce umplea desu loculu spatioșu alu bisericii catedrale. Cuventulu acêsta au fostu în materi'a lui meduosu, dupa isvorulu lui bine simțitu, iera dupa form'a lui logică și plinu de insufietire. Efectulu cuventării sele au fostu mare, căci — lucrul neobiceinutu în biserică, că carea istori'a ne mai amintesco numai cu Ioanu Gura de aur a se fi mai întimplatu — au eruptu în entusiasmulu sêu în manifestatiuni de complacere. Iera de multele manifestatiuni de complacere, ce s'au aretatu dlu mandataru dupa finirea servitiulu divin alatu din partea inteligintiei nostre cătu și din partea distincțiilorloru straine, ce asistara la acestu actu retacu, căci, aru fi de dorito, și nu me indoiescu că dlu Archim. Pope'a va și dă spre cetire publiculu cuventarea sea, macaru pre calea diurnalistice. Dupa aceea adresă dlu Episcopu nou introdusu în scaunulu unu cuventu cătra eparchiiti sei totu asiă de bine simțitu și evanghelic. Elu în termini bine alesi aretă, că e patransu de însemnata și totu de odată greutatea sarcinei sele de Archiereu, conșcose ce se pretinde dela unu Archiereu și adăcă, că să fia lumin'a și esemplulu viu de virtute înaintea ômenilor ; promite că binele și luminarea poporulu sêu va fi nisuint'a activității sele, conlucrându în specie pentru înmultirea școliloru con-

fessionale etc. apelădă la suocursul și conlocarea fiilor săi ce i s'au incredințiat spre pastorirea spirituală; și în fine binecuvîntedă poporul întregu, mulțimi d'oi mandataru pentru ostenelele se se le-au avut la seversirea actului acestuia. Se speră și din această parte ca dlu Episcopu va satisface dorinței generale, de a face că cuventulu seu să se pōta celi în estensiunea sea întrēga și de alții, cari n'au potutu asistă la solemnitatea acēst'a.

Dupa finirea celorlora împreunate cu actulu acēst'a — urmă celebrarea santei liturgii, pontificandu dlu Episcopu, însoțitu de mai multi protopresbiteri și preoți eparchiali. Dupa liturgia, carea se finea pre la 1 ora dupa amēdi, însoțitu de unu baderiu de calareți ornați se întorse dlu Episcopu dimpreună cu dlu Archim. Pope'a la locuința sa. Aci se prezentara multe corporațiuni gratulându-i și impartasindu-i daruri intru suvenire. Prandiulu ce se începă la 2 ore, au fostu unulu din cele mai strălucite; au luat parte că la 160 persoane, între care elita militara și civile. În decursulu prandiului s'au tîenutu mai multe toaste, între care amintim de celu dintău radicațu pentru Majestățile Sele Regele și Regin'a din partea dlui episcopu asemenea pentru înalt regimu; pentru Escel. Sea, parintele Metropolitu Procopiu totu de cătra dlu episcopu, mai departe pentru dlu Episcopu instalatu din partea mandatarului metropolitano dlu archim. Pope'a, pentru mandataru de Popoviciu Dessénulu, pentru armata și alt.

Prândiulu finindu-se la 6 ore sēr'a, mersera cei mai multi în casele dlui Dogariu, unde tenerimea clericale 'și ere la dispozițiune unu cabinetu de lectură. Aci s'au declamatu, cântatu disertatu pāna în 8 piese din partea clericiloru din institutul diocesanu. Prestațiunile teneriloru clerici au fostu preste tōta accepta. Dupa executarea programulu de lectură se începă petrecere de dantiu, care au decursu pāna mai spre dno, în cea mai mare animitate. Totu aci intraltă sala 'și petreceau cei mai bețărani în d.scursuri amicabile.

Astu-feliu precum se vede din cele schitate pre scurtu aci, actulu acēst'a au fostu unulu din cele mai serbatoresci, totu românulu bine-șemțitoriu au trebuit sa se departedie de aici impresionatu în modulu celu mai placutu; au trebuit sa se convinga, ca și românulu valoredia ce-va și de acēst'a convingendu-se au trebuit sa semtia în sine încurajare și însuflețire proprie; multi iēra au avut oca-

siune sa-si faca o judecata mai buna si mai drēpta despre barbatii nostri, decum au avut ocașiune ai judecā din informațiunile pasionate în jurnale si dēca mai erā ce-va de doritu aru fi fostu, că si acei'a cari pāna de curendu credeau, ca au de a face cu „mortii“, sa vina sa veda, ca au sositu învierea „mortiloru“.

Unu privitoriu.

B r a n u în 31 Ianuaru 1874.

Dle redactoru! Dēca 'mi iau voie a ve impartasi de pre aici din pārtile cele mai espuse amaraciuniloru unde bietulu poporu si afla numai adapostulu, si pentru ca bea apa cāte odată din tiēr'a acēst'a ce se chiama constituționale supōrtă neasurile cele grele ce i le impune asiā numitulu liberalulu regimulu ung. cāte ce-va, — nu facu acēst'a pentru că sa facu politica, pentru ca vedu ca acea nu platesce astadi nimic'a, fāra m'amu aflatu indemnatu a ve aduce la conșcintia unu acti maretu alu unui preotu de aici, carele abstragendu dela acea ca e insarcinatu cu sustinerea unei familii grele de 9 copii, si cu mari greutăți se lupta pentru castigarea celorlora de lipsa pentru subsistintia sea si a familiei sele, totusi s'a vedutu indemnatu spre a îmbunătăți starea urmatoriloru parochu a cantorulu si spre a înmulți fondulu scolaru din parochia Simonu a dōu'a pre sēm'a acēst'a cu donațiunea din 24 Decembre 1873 alaturata aici. 3 jugere 439 ° fenatie, si pre lānga acea ve rogu a-lu dā publicității nu dōra ca prin acēst'a a-si voi a-i face vre-o lauda sēu lingusire, pentru ca încātu este conșcintu acēstu preotu are înaintea ochiloru învatiatur'a Mântuitorulu din sāt'a Evangelia ca ce face drēpt'a ta sa nu scie stāng'a ta, — fāra pentru acea m'amu indemnatu a face acēst'a pentru ca știu ca si pre aiorea că si în pārtile nōstre se afla înca fōrte multi preoți si cantori reu platiti si scōle lipsite, — că sa dea impulsu la asemenea binefaceri si altoru crestini de ai noștr, cari cu tōte ca suntu binecuvintati cu stāri bunisōre dela Ddieu totusi nepremergendu alții cu exemple bune înainte le lipsesc indemnulu a face acēst'a, si apoi au sositu tempulu că preoții nostri sa-si croiēscă singuri o stare independentă amesuratu chiamārei loro, ne mai potendu contā pre venitele dela poporu, pentru ca acestea din caus'a greutăților si neajuneciloru poporulu cari provinu din total'a stagnare a comerțulu, lipsa de industria în pārtile nōstre chiaru

a comunicațiunei, — scado pre di ce merge.

Unu amatoriu de scōla si biserica.

Donatiune.

Avendu în vedere ca un'a dintre cele dōne parochie din Simonu protopresbiteratulu Branului, si anume acea care apartiene fi biserici'a nōna cu hramulu „Sântulei Nicolau“, nu e indiestrata cu nici unu feliu de porțiune canonica, sēu alte venit sigure; si ca astu-feliu esistintia parochulu acum de-odată, — depinde numai dela neînsemnatele venituri pro care crescintii nostri le oferescu de buna vo'a parochulu loro, cum si dela tacelele stolare, si neînsemnatulu venitulu dela contribuiri dupa familii, care din caus'a temporiloru grele si a pozițiunei muntōse si infructifere a loculu începă a scodă din di în di, si mai tare, si avendu în vedere ca slăbindu medilōcele de esistintia dupa tempu aru decadea si parochia si cu ea si poporulu acēst'a, pentru radicarea acēstei parochie, si pentru a premerge cu exemplu si altor'a eu subscrisulu parochu me afliu indemnatu prin acēst'a mai înainte de a fi chiamatu la cele eterne a donā de astadi înscolo amintitei santei biserici fenatie mea din hotarulu Simonulu asiā numita în Secatura sub Nr. top 4880 în marime de dōne jugere si 1200 ° spre acelu scopu, că sa se folosēscă în toti tempii urmatorii mei în parochia, preoții biserice si susunumite că adausu la îmbunătățirea subsistintiei loro.

Iēra fiindu ca acum de prezentu din mil'a lui Ddieu me afliu eu că parochu slugitoriu la susumit'a biserica, asiā dara pāna cāndu A-totu-Potintele Ddieu me va lasā în viētia, venitulu din realitatea de susu i lu închinu fondulu scōlei nōstre confessionale din Simonu imputernicindu pre comitetulu parochialu a esarendā pomenit'a realitate pre sēm'a fondulu scōlei pomenite. Dupa trecerea mea din viētia inse sa trēca si memorat'a fenatie în eschisiv'a folosintia a succesorulu meu, — si pāna atunci, pāna cāndu lēf'a parochulu se va încassā dela singuratecii parochieni, venitulu acēstei mosii se i se compute în lēf'a, iēra devenindu fondulu biserice în urm'a dispușetiuniloru luate dela locurile mai înalte si asiedemintelor facute prin sinodulu bisericescu în stare de a suportā singuru lēf'a preotulu, în acestu casu determinedu că acea mosia sa se folosēscă prin respectivulu parochu că donațiune curata pre sēm'a sea, fāra vre-o tiērmurire, sēu fāra de a i se com-

putā în ce-va, si pentru acea 'lu îndetoredu a me pomeni pre mine, si pre soci'a mea în santele rogaciuni la sântulu ierfelnicu.

Donediū mai departe totu acēstei sante biserici pre sēm'a cantaretulu (cantorulu) fenatie în „Valea melului“ sub Nr. top. 4719 în marime de 839 ° aflatōre pre hotarulu Simonulu cu adausu că actualulu cantaretu sa si intre cu anul 1874 în folosintia acēstei fenatie, — si în vertutea acēstei donațiuni îndreptatiescu pre epitropia bisericesca a înscrie memoratele dōne realități pre numele susu-nuitei sante biserici în tōte cārtile publice funduarie fāra de ulterioara mea întervenire, dara totu de-odată si îndetoredu pre acea epitropia bisericesca a îngriji, că acēsta avere bisericesca sa nu suferē nici cātu dupa tempu vre-o schimbare sēu instrainare.

Acēsta donațiune fiindu facuta însu-mi de mine si cu deplin'a-mi vointia, o dechiaru atātu pentru mine cātu si pentru eredi mei de irrevocabila, spre care sferșito amu subscris'o, si intarit'o, cu subscrierea mea si sigilulu meu în trei esemplare originale, unulu pentru archivulu santei biserici din Simonu, unulu pentru archivulu protopopiatulu nostru, si altulu pentru celu alu Prēveneratulu Consistoriu archidicesanu, care dōne auctorități din urma suntu rogare ale primii si paștră în archivele sele spre binele biserice si scōlei nōstre.

Datu-s'au în Simonu în anul Domnulu o mie optu sute șapte-dieci si trei în diu'a de ajunulu nascerei Domnulu nostru Isusu Christosu.

I. Mosioiu
Parochu grece-orientalu
în Simonu.

La cestiunea usurei.

(VII) Paternicele evenimente europene dela 1848, cari au adosu la lumin'a dlui iei colea cāte unu fetu nascutu mortu sēu fāra pōtere de viētia, nicariri n'au avut o influență profundă si durabila si n'au produsu schimbări fundamentali si radicali în constituțiunea poporațiunei si a țierei, că chiaru în patri'a nōstra mai strensă. Cele mai însemnate schimbări politice, finantiale-politice, sociale si nationale-economice ale statulu aviticu au fostu acēste:

Servitutea (iobagi'a) eredita din vechime, diecimele, cari mergeau paralelu cu acelea, se stersera cu totul, cea mai mare parte din cetățeni statulu deveni libera si în multe privinție egală îndrep-

FOISIORA.

La serbatōrea sântiloru Treierarchi. 30 Ianuaru.

Motto: „Tōte cāte s'au scrisu mai înainte, pentru învatiatur'a nōstra s'au scrisu.“
Ap. Pav. cătra Rom. 15 4.
(Urmare si fine.)

Unu Gura de aur, unu Vasilu, si Regele eloquintiei sacre, au creatu din eloquintia o putere, cāreis'au supusu spiritele cele superbe ale tempulu loro, si carele preste totu au esitu învingătōria în tōte atacurile, radicate asupr'a biserice si vietiei morali a omulu. —

Spre a putē conōscē pāna la ce gradu s'au radicațu fia-care, va fi de ajunsu, — fatia de acēste orduri a aduce baremu cāte unu testimoniū: asiā despre Stulu Vasilu testēza învatiaturulu si în principii contrariulu seu, renumitulu Libaniu, oratorulu. Acēst'a asemenandu-lu cu toti principalii anticității eschiamă în ep. 4.; „Eu sum invinsu, dara de unu Vasilu“ si în ep. 20 dice: „Vasilu lauda cuventările mele; acēst'a este de ajunsu spre a documentā învingere fatia de ori si cine“. — Incātu despre Ioanu si Gregor'u, afara de zelulu cu care suntu cautate si cetite lucrările loro de cătra barbatii competenti, chiaru numirile: „Gura de aur, Teologulu si Regele eloquintiei sacre,“ suntu suficiente spre documentarea asertiunei. — Germanulu Ioh. v. Müller

în ep. 345 dice de Ioanu: „Nicht genug kann ich dir sagen von dem reinen göttlichen Vergnügen, das mir Chrysostomus macht, wahrlich der Christen Tullius, grosser Forscher des Herzens in allen seinen Tiefen . . . er hat eine ungemeine Fülle der Ideen und kannte gewiss recht wohl, was das Christenthum den Menschen zu sein hat.“ — Asemenea de Gregoriu dice traducatoriulu seu Trippe: „La densulu avemu modelulu perfectu alu eloquintiei sacre.“ Apoi cāte numai si laude nu le cānta sāt'a nōstra biserica, în cântările si canōnele întōgmite cu multa arta în onōrea loro?

Ci si acea este dreptu ca spre acēst'a au întrebuintiatu si tempu si studiu si putere. Stulu Ioanu, facendu tōte studiile posibili pre atunci, cu deosebire în Athen'a, întorsu în Antiochi'a i se concede oficiulu de predicatoru. Abiā trecēa o diuă, în carea elu sa nu tiena prelegere publica, ba intr'alta di si dōne. — Dara cu deosebire s'au radicațu si prin acea ca de base a referintiei formali au privitu literatur'a clasica a greciloru si romāniloru. Chrysostomu, educatu în acele sciintie, erā plinu de spiritulu plasticu, care atātu se admira în operile celoru vechi. Testimoniū este cultivarea sea în scōla lui Libaniu din Athen'a, dispușetiunea unor cuventări, cari suntu cu totul clasica etc. Stulu Vasilu a scrisu unu tractatu întregu în care recomandă că o condițiune necesaria pentru clerici si preoți, studiulu clasicu fāra de cea mai

mica teama, nu inse fāra precauțiune si scrupulositate. — Asiā vedemu acea eloquintia strălucita, unu studiu provocatu si facutu posibilu prin întrebuintiarea tuturor midilōceloru auxiliari, cari le-au oferitu anticitatea si clasicitatea parintiloru înainte de ei: Atanasiu, Chirilu etc. —

Se considerāmu acum putienu si studiulu eloquintiei tempulu nostru. Preste totu luat, la noi romāni afla putienu serioșitate, de ore-ce lumea nu-si dā ostenēla spre a esperiā, ce putere are, de o parte, iēra de alt'a este preocupata de unele reguli seoi, si nesușintia este a duce la unu rezultat maiestritu — pentru poporu cu totul rece. — Dara abstragendu dela acea ca necesitatea unei eloquintie mai bune, jace chiaru în spiritulu tempulu, este chiaru unu lucru înaltatoriu pentru unu preotu, a se apropiā de marimea adevēriloru crestine, cari le vestesce, prin sublimitatea dicțiunei si cuprindere posibilu. — Acēste inse suntu cu putintia numai prin o spendare mai proporțiunata a puteriloru, ca fāra sa ignorāmu rezultatele sciintiei, sa nu dāmu uitārei nici noi pre acēst'a, la cari poporulu, ce pare a fi la colme, iēra se reintōrce. — Dēca Demostene, care nu a dispusu nici de o calitate recomandatōria, a adus'o la atāt'a înaltime, a facut'o acēst'a prin studiu; ca Franci'a a datu sub Ludovicu XIV oratori modeli, este meritulu studiulu loro, redimatu prin imitațiune pre form'a si rezultatulu literaturii clasice, cāci numai intru acestu

modu este a se cercā si ajunge acelu punctu înaltu. Acēsta cele au umbat'o oratorii biserice franceze, luādu studulu clasicu vechiu dreptu forma, iēra pre parintii biserice de modele si isvōre limpedi si în cele formali si în cele materiali. — Cāci au folositu acēi parintii sātii ai biserice nōstre form'a omiletica în învatiaturile si scrierile loro — singur'a practicabile si astadi cu rezultat pentru poporu, ori în ce cuprinsu. — Acēsta forma omiletica a fostu propria tuturor oratoriloru anticității; dela acēst'a nu s'au departatu nici ei, crescuti si instruiti fiindu în acelu studiu. — Si intru atāt'a adeca ca nu avemu sa cāntāmu aiurea forma iēra la ei materia, ne este studiulu usurat, cāci amēndōne acēste se afla la ei în cea mai mare abundanță; avemu numai sa ne îngrijim a apucā calea, pre carea mai cu usuratate putem veni în posesiunea loro. — Acea celo dupa nenormativ'a mea parere — pōte fi numi studiulu mai seriosu alu limbei eline — studiulu mai cu basa alu philologiei clasice — dara cu preferintia, nesușintia de a studiā dupa putintia studiulu teologiei mai înalte în biserica nōstra, si numai intru a nōstra si nu intru alt'a, de aru fi cātu se fia de înaintata si bine disciplinata. Pentru ca greu credu ca-mi va putē dispū cāte-va convingerea ca unu teneru, cātu de firmu se fia în caracterulu seu, nu se îmbuēza cātu de putienu de principiele intenționate ale profesorulu — teologo, — care de pre catedra 'și desvoltă

tatiti cu clasele privilegiate de mai dinainte si ce e mai insemnatu in tota reformă, din o orda depozitata se transformara in cetateni, cu posesiune dupa lege si dreptu; pamentulu deveni proprietate libera a lucratorului, si trecerea lui din o mână in altă nu e impreunata cu greutate, că si trecerea oricărui altu lucru. Posesorii de până acum a decimelor si posesorii cei mari că posesori totu-odata si a celor legati de glia (glebae adscripti) se despagubira pentru pierderea drepturilor si sumelor, in urm'a ordinei nouă, prin obligatiuni garantate din partea statului, a cărora interese de 5% solvindu-se totu la jumatatea anului cându se implinesc termenulu, s'au mesuratu câtu se pôte de egal dupa pretulu ce-lu suferu prin aceea pierdere.

Totu odata s'a cassatu prin puterea centrale a absolutismului cu totulu dreptulu de legistatione si administratiune exerciatu până aci de municipie (comitate, scaune, districte si cetăți libere) autonome, si asemenea si selfguvernamentulu care au sustatu până si in cele mai mici lucruri, justiti'a si politia contopita cu administratiunea se mandă prin angajati si judecatori straini si denumiti si in ultimă instantia fu priveghiată si decretata de guvernatorii civili si militari investiti cu puterile cele mai estinse si de ministri ne responsabili din Vien'a. Intrăg'a legistatiune deveni prin stergerea drepturilor parțiale de mai înainte si a observatiilor, conforma si nouă, se introduse unu codice penalu si civilu cu totulu nou; asemenea intră in viața o nouă fipsare si impartire a contributiunei, carea nu se mai mesură dupa statori său capete, carea terse si eschise toate privilegiile si carea avea de scopu a consemnă si insarcină individii si obiectele cari erau privitye că contribuenti, preste totu si in parte in aceste contributiuni monopolurile tabacului si a sărei erau nouă, timbrele si tacsele, contributiunea de consumu, precum si contributiunea producătorilor, pusa pre vinarsu (rachiu) si bere, si contributiunea de pamentu asemenea.

Chiaru si exercitarea religiunei până aci mai libere si in libertatea ei scutita si garantata prin legile fundamentale ale statului deveni prin pactulu sfertistoriu de conștiința incheiatu cu curia romana, prin faimosulu concordatu religiunea statului si in favorulu acestei confessiuni resfătiată si privilegiate se pusc biseric'a (catolica) preste statu, care se lasă de drepturile selegiatiune si patronarie in afaceri bisericesti si se dejosă facendu-se dorobantiulu celei mai netolerante ecles-

sii, a unei ecclesie, ce cu dreptu se pôte numi „ecclesia militans.“

Institutiunile vechi de corporatiuni, bazea celor mai multe regulamente din cetățile noastre, cadiura indată cu inaugurarea erei nouă si facura locu libertății industriali, inse cu această mersera paralelu regulamentele de concursu si legile de complanare, paralelu aprôpe si totală suspensiune si stergere a dreptului de reuniune, delaturarea parlamentarismului si a totu ce mai pôte rechiemă in minte constitutiunea, si in urma intronisarea absolutismului de feru. Morulu vechiu chinezu alu fortiei de pasaportu se intari si renoi in temelia si pieptulu poporului, care abia pôt resuflă odata liberu, se pune in legaturi nouă, in corsetulu de feru alu legiloru de presa si censura, paragrafate bine si manuate cu asprime, secretulu epistolei nu mai e respectatu din partea statului că mai înainte.

Cu toate acestea bariere si stavili, cari se pusera in calea miscării si dezvoltării libere a individiloru si popóreloru se creă totu odata unu contrapondu paralisatoriu nu din motive de a asigura comunicatiunea ci din consideratiuni strategice, si această se adause la masin'a statului, adica cladierea unei ratiune de drumuri militare si de statu, foarte corespundătoare, cladierea multor linii ferate, cari erau bine alese, dezvoltarea si estinderea comunicatiunii postei si a telegrafului până la cele mai extreme unghieri din imperiu. Interesulu si atentiunea statului pentru școlă si instructiune se manifestă prin legi asupr'a frecuentării deobligate a școlei, prin regularea școlilor vechi si infunțierea de școli nouă; inse statulu dorere! din ce a datu cu o mână a luat multe cu cealaltă, prin aceea ca a decretatu planuri de școlă si invetiamentu cari erau foarte marginite si margineau adevărata știință si cultura.

Cu unu postulatu necesariu si cu unu semnu nemincinosu de absolutismu, cu introducerea si octroarea unei unice limbi in administratiune si in statu, nu ni-a ramas statulu nostru absolutistiu deobligat, elu a fostu unu absolutismu par excellence.

Mână in mână cu această putere centralisată si centralizată a statului a mersu o conștiința falsă de insemnatate cu privire la posetiunea sea in cerculu dieloru pamenteni si a fauritoriloru de istoria, o betia stricaciōsa de putere mare, o ingamfare a militarismului si popismului (catolicu), din ala cărora concubinatu se nascura unele reșebe sângeroșe si bogate de calamități in afara, si nu mai putienu glorioșe si sângeroșe in intru.

contemporaniloru a uitatu. In locu de a cantă dupa modelele cele autentice a eloquintiei puternice din tempulu parintiloru bisericiei, cari pre lănga comor'a vietiei religiōse, știința perfectă in lucruri divine si cinosura neajunsă in manarea cuventului lui Ddieu pre catredra, au cea mai mare insemnatate si ponderositate pentru invetiatoriulu si spiritualulu cresstinu de ore-ce ei ne stau înainte că martorii credinției primitive curate si vietiei bisericiei, că paditorii si heroldii, cutarei invetiaturi eclesiastice ereditate: in locu, dico, de a cercă dupa acele, ne tienemu preocupati si nu ne putem descărca de mediocritățile tempului mai nou. — Dăca asă dara pentru unu invetiatoriu in biserică nu pôte fi mai salutaru si fructiferu de cătu lectur'a si studiulu sântiloru parinti, este totusi de alta parte de compatimitu ca din caus'a limbii nu ne putem apropiă de ele. Asiă dara spre a suplini această lacuna este esiginti'a tempului si a culturai adeverate a se dă preotimei si poporului scrierile lor in traduceri câtu se pôte fidele, astu-feliu câtu si limb'a materna sa nu se fortieze, dara nici spiritulu si caracterulu testului original se nu suferă. — Intr'acolo doresce clerulu teneru a fi avisatu. Studiulu seriosu, pre ori ce cale, alu limbii eline cu deosebire ne pôte conduce cu efectulu si fără pericululu la rezultate mari.

Biseric'a ortodocsa resarităna serbădia

Diece ani au duratu această domnia nemarginită a absolutismului. Apesare din intru lu tranti si trebiu in urma sa faca locu constitutionalismului, care in urma se si introduse prin dualismu si restabilirea constitutiunei avitice a Ungariei. Din creatiunile legistatorice ale absolutismului cadiura totulu sfurti'a pasului si a apresei, centralisatiunea dezvoltată până la extremu si tutoratulu generalu; administratiunea a trecut la ministerele priveghiate de representatiunile legistative si responsabili si la oficialii indigeni alesi pre viața, codicele civilu si penalu, creatu de absolutismu, a cadiutu pentru cea mai mare parte a imperiului lui Stefanu si s'a suplinitu legile vechi respective, ici colea s'au căpitu si cu legi nouă. Crearea unei armate extraordinarmente intarite si despartite in două, introducerea unui ministeriu dupu cu unu statu imensu de oficiali, cari abia se misca înainte, corpurile legistative, au cerutu sume enorme, cari nu mai prin sustinerea si urcarea contributiuniloru vechi si prin impunere de contributiuni nouă se putera acoperi.

Risip'a imensa, carea se facu cu cladierea cea spaimentătoare de scumpa a drumurilor ferate prin garantare si cu negrigirea drumurilor, coruptiunea generală au inghititu mai multu decâtu s'au potutu si se pôte incassă prin presiunea contributiuniloru din tier'a cea economice ruinată, si deficitulu in bugetulu statului deveni cronicu si progresivu, până la miltimea, pre carea stănu adi ametiti. Tratarea cea neumană cu diferiti cetateni ai statului la incassarea contributiuniloru restante, au nimicitu mai de totu o parte din acestea, pre cându restantiile de contributiune ale altor'a, din caus'a indulgentiei culpabile si parțiale a organelor ce incassădă darea, s'au urcatu la sum'a considerabilă de 117 milioane si nici adi nu se vedu semne pentru a incassă aceste restantie. Traducerea morboasă a principiiloru reu intielesu din economi'a nationale in praese fără considerare cătra capitalulu disponibilu si cătra puterea de prestatiune in lucru, precum si puterea de consumtiune a tieriei au datu intreprinderiloru de actiuni si negotiiloru de creditu o esistintă numai efemera si asiă reactiunea naturală urmă speculatiunei exagerate. 80% din intreprinderile nouă se sfarmara impreuna cu altele de solulu acestă, poporulu si tier'a remase indereptu si nedezvoltat. In respectulu culturai e atātu de apesată incătu credutul statului si alu privatiloru a decadiutu la o marime aprôpe numai negativă.

cu multa pietate amintirea lor si a unui fia-căroi senguratecu, dara si in serbatore un'a din diu'a de 30 Ianuarie. Această serbatore este asiadiata in biseric'a noastră dela anulu 1084 de cătra fericitulu Ioanu eppulu Euhaiteniloru. Ans'a si modulu instituitu afara de descrierea in „vieti'a sântiloru“ a dilei de adi, se afla foarte chiaru in Sinacsariulu serbatorei. — Cantările si laudele lor suntu intogmite de Nilu Xantopulu, Germanu patriarchulu si Ioanu monachulu. Sa cautămu a trage din toate folosul. Si dăca aceste putiene orduri voru fi in stare a produce nu altu rezultatu, decâtu a inspiră un'a său două anime june pentru chemarea si oficiulu nostru, multamirea lor aru fi mai pre susu, de aseptare, si cu hucuria a-si strigă si eu cu Xantopulu: „Veniti servitorii cerestei Treime se laudămu Treimea cea pamentesca a Ddieșciloru Ierarchi“, căci „Ddieu i-au ispititu, si i-au aflatu lui-si vrednici“, iera „cele ce ei lea-au scrisu spre invetiatur'a noastră le-au scrisu,*). Si voue patroniloru miei prea buni, ve dico cu cuvintele unui'a din voi — a lui Ioanu: „Primiti lucrulu, si de este demnu de grati'a vōstra, multamescu lui Ddieu“, iera de nu, sit venia verbo. Gregoriu P l e t o s u.

*) Int. I. Sol. c. 3; **) Rom. 15. 4.

La această stare au contribuit si contribuie inca exercitarea unei justitiei numai nominale, neegalitatea renascuta a cetateniloru inaintea legii, neapabilitatea si nesistemulu ministerieloru cari facu numai experimente si se schimbă rapede, sfurtiarea limbiloru si nationalitatiloru nemaghiare, constitutionalismulu parutu, in-torsu si devenitu in manifestatiunile sele de viața o fortia, si o pornire cătu mai directă spre absolutismu, că spre o tientiă a salvării statului din aceste complicațiuni, — toti acesti factori au produsu starea noastră de fatia, si acesti'a trebiu indreptati, dăca situatiunea intrăga trebiu sa devina mai buna si statulu sanetosu deplinu.

Conferintiele invetiatorești din Brann.

(Urmare si fine.)

Di'u'a IV.

Lectiunea I.

1. Rogatiunea. 2. Cetirea catalogului.

Acum se vedu cari tieneti minte cari sciti ce amu disu en ieri ca vomu invetiă astadi? spune tu T. N! mai incolo B. Z! dara tu aci P? asiă! asiă iub. mei! eu amu disu ca ve vou invetiă cum sa fii buni si ascultatori; ascultati! cum se chiama baietulu — baiet'a care umbla la școlă D?

Scol. Baietulu care umbla la școlă se numesce scolariu. Baiet'a scolariu.

Invet. asiă este! — apoi toti baietii cătu umbla la o școlă se numesce: conscolari, voi cum ve ve-ti numi toti la olaltă B?

Scol. Noi toti ne numimu conscolari.

Inv. Pentru ce ve numiti voi conscolari F?

Scol. Noi ne numimu conscolari, pentru ca toti umblămu la o școlă.

Inv. Ascultati ce face scolariulu celu bunu: cine vrea sa fia bunu apoi asiă sa se pôte:

Scolariulu celu bunu totu-dé-un'a si in totu loculu se pôte bine.

Scolariulu bunu in toate dilele vine la școlă.

Scolariulu bunu in toate dilele vine la școlă de diminiția tare.

Scol. bunu cându vine la școlă nici in unu locu nu se opresce, ci vine dreptu la școlă.

Scolariulu cându merge acasa nici in unu locu nu se opresce, ci merge dreptu acasa.

Scolariulu dăca au venit la școlă indată merge la loculu seu si invetiă ce nu scie dela altii.

Scolariulu bunu asculta de invetiatoriu cu mare atentiune.

Scolariulu bunu intrăba pre invetiatoriu etc. ceea ce nu scie elu.

Repetire până aici.

Inv. Asiă dara, ce face scolariulu bunu N D? P B? S L? Z G? si inca ce B? dara inca I? si mai ce O? — E bine! ascultati mai departe!

Scolariulu bunu se sileșce foarte tare sa invetiă totu ce i spune invetiatoriulu.

Scolariulu bunu e totu-dé-un'a curatitu si grigitu.

Scolariulu bunu si spala faci'a, grămazii urechile si mânilu umbla cu perulu micu — tonsu, cu unghiile tajate, cu hainele albe, spalate, grigite si curate, cu incaltamintele grigite si carpito etc.

Repetire până aici că mai susu.

Inv. Scolariulu bunu, cându face rogatiune cătra Domnedieu totu-dé-un'a siede frumosu, dreptu, tiene mânilu radicate in susu si nerediamate, ieta asiă! (invet. le arata stându elu insusi frumosu.)

Inv. Scolariulu bunu de locu nu se misca, de cum se incepe rogatiunea până o gata.

Scolariulu bunu până se rōga la Ddieu, totu la Ddieu cugeta.

Scolariulu bunu merge frumou pre drumu, nu alēga etc., ci merge bine si frumosu până acasa.

Scolariulu bunu iubescu pre toti conscolarii sei si se are bine cu ei.

Scolariulu bunu nu arunca cu petrii pre ulitie pre drumu dopa gaini, gâșce, ratie, nici dopa căni etc.

desteritatea argumentării si talentulu seu oratoricu. Fōrte potrivita este aci esemizarea stului I. Gora de aur in omili'a despre „calamități“: „Arborii, cari crescu in umbra, si suntu scutiti de venturi, dopa privirea din afara suntu frumosi, inse ei suntu moi si porosi; din contra arborii, ce stau pre inaltimele muntiloru, suntu sguduiti de multe venturi, sustenu multe furtune, suntu mai tari că ferulu“. — Mai adauga-se acum si antagonismulu ce este la ordinele dilei astadi din punctu de vedere alu confessiunei si hegemoniei in biserică. — Apoi ce rezultate si cultura a animei ne dau școlele anticonfessionali si numai cele medie chiaru a fratiloru nostri, vedemu si suntemu in trista posetiune a esperiă in tota diu'a, cu deosabire dela acele, cari suntu direse si conduse de teologi, ba a-si putē dice ca numai acele. Sadescu si voru sadi in animile teneriloru nostri elevi, malitia, spiritulu de intrigi si disparitate, si pentru totu-déun'a ore care aversiune cătra biseric'a in carea s'au nascutu. Si toate aceste rafinarii si lucruri intentionate, nu remanu fără rezultate mai multu ori mai putienu simite de noi. —

Dara si din altu punctu de vedere merita literatur'a clasica eclesiastica patristica mai multa considerare din partea noastră. Este certu ca meduv'a si semburile știinției bisericesti si alu eloquintiei este a se cercă la cei vechi, de carea inse, spre durere se pare ca pluritatea

Scolariulu bunu nu injura de nimic'a, si pre cine aude injurandu indata la spune la mai marii lui.

Scolariulu bunu nu se certa cu nimenea, nu scoipa dupa altii, nici nu se bate cu nimenea, ci e blandu si cu toti vorbesce bine si frumosu.

Scolariulu bunu de toti asculta carii lu invetia bine.

Repetire pana aici ca mai susu.

Inv. Scolariulu bunu nici odata nu minte, ci totu-deun'a spune adeveratu ori si ce.

Scol. bunu nici odata nu ascepta sa spuna altii despre elu, ce au vorbitu si ce au facutu, ci elu senguru spune de elu.

Scolariulu bunu candu lu intraba cine-va de ce-va indata sta in locu, cu capulu radacatu in susu si responde raru, tare si curatu, despre ce e intrebatu, apoi se duce.

Scolariulu bunu candu vorbesce cu cine-va indata se scola

Scolariulu bunu candu se intalnescu cu omeni dice: buna diminetia! (deca e diminetia) buna dia! (deca e dia) si buna sera! (deca e sera).

Scolariulu bunu candu se intalnescu cu preoti, cu invetatori, cu domni, cu domne si cu omeni betrani, dice! sarutu man'a! dara nu: norocu bunu! sanetate buna! mai remani sanatosu! ca nu e frumosu dela cei mai mici a dice asi ca tra cei mai mari etc.

Repetire pana aici, ca mai susu.

Scolariulu bunu nu ascunde nimic'a straino — ce este alu altui'a, — ba nici man'a nu o pune pre aceea ce nu e alu seu, a sea, ci deca i trebuie atunci cere frumosu dela acela a cui e lucrulu acelu, i da bine! nu-i da, atunci are sa tuca si sa rabde, sa suferu etc. deca nu are si nici nu capeta, apoi spune la invetatoriulu.

Scolariulu bunu nu face nimic'a fara de voi'a si scirea invetatoriulu si mai mariloru sei.

Scolariulu bunu candu vrea sa merga unde-va, ori sa faca ce-va totu-deun'a intraba pre invet. si mai marii sei etc.

Scolariulu bunu totu-deun'a intraba pre mai marii sei deca vrea sa faca ce-va etc.

Scolariulu bunu ori ce afla la scola, acasa, afara, pre drumu, ori unde si ori si candu, arata invetatoriulu si mai mariloru sei. (Aici invet. trebuie sa esplice mai pre largu.)

Scolariulu bunu asculta si face totu ce dice invetatoriulu si mai marii sei.

Scolariulu bunu asculta acasa de parintii, fratii si sororile sele.

Scolariulu bunu iub-sce pre fratii si sororile lui, si grigesce de cei mai mici.

Scolariulu bunu iub-sce si asculta pre toti mai marii sei.

Repetire pana aici, ca mai susu.

Inv. Scolariulu bunu, in tote dilele se scola tare de diminetia.

Scolariulu bunu deca nu se pote scola senguru de diminetia tare, apoi roga pre parinti, frati, sorori etc. sa-lu scole.

Scolariulu bunu candu se scola, indata se incaltia, se imbraca, se spala, se peptena.

Scolariulu bunu nu si unge capulu cu untu seu cu alte unsori puturose, ci numai cu apa curata rece etc.

Scolariulu bunu dupa ce s'au gatitu, merge afara unde nu-lu vede nimenea, si acolo se roga lui Dumnezeu, dicendu: „Domne multiamimu-ti!“ „Dne miloiesce-ne“ „Dne ajuta-ne!“

Scolariulu bunu totu-deun'a, de cate ori se culca, scola, lucra, mananca, bea, pleca si merge pre drumu, se inchina, se roga lui Ddieu ca sa-i ajute.

Scolariulu bunu totu-de-un'a dupa gatirea (ispravirea) lucrului multimesce lui Ddieu.

Scolariulu bunu in tote dominecele si serbatorile merge la biserica cu parintii sei, iera candu i demanda (poruncesce) invetatoriulu atunci vine la scola si merge

cu toti conscolarii sei in rendu frumosu la biserica etc.)*

Repetire pana aici, apoi pauza.

Din cele publicate pana acum cu referintia la tractatul pedagogicu din cestiune, credemu ca on. cetitori, pre cari ii privesce mai de aproape aceste materia oidectica, si voru fi potutu castigat o convictiune clara despre traterea cu pruncii nou veniti la scola si de aceea noi de o camdata suspendamu publicarea mai departe a tractatului acestuia intetindune alte materie, inse nu ne potemu suprima totu-odata acea dorere sentita de toti, ca la noi nu se afla unu organu pedagogicu de publicitate, unde atari tratate s'aru pote mai usioru publica in tota estensiunea lor.

Red.

Deputatii nationali opositionali

in sedintia de astadi, Sambata in 2/14 Fauru 1874, prin colegulu lor Sigismundu Borlea, intru interesulu patrioticu alu poporeloru nemaghiare din tiera, propusera urmatoriulu:

Proiectu de resolutiune

pentru completarea problemei comisiunii de 21.

Dupa ce on. casa reprezentativa, cu decisiunea din 22 Decembre 1873, sub nr. 2768, emise din sinulu seu o comisiune de 21 membri cu asi insarcinare, ca aceea, in contielegere cu ministeriulu — sa esaminedie: ce felu de mesuri si reforme radicali aru fi de lipsa spre acelu scopu, ca sa se pota medilocu regularea finantielor si echilibrulu in bugetulu de stat; fiindu acensi comisiune cu o cale avisata, ca dupa feriele de craciunu indata sa se intrunisca si sa-si faca raportulu catra casa — in astu-feliu de tempu, incatu ministeriulu, mesurile propuse prin acelu inca sub acesta sesiune sa le pota lua in considerare si sa pota dechiaru inaintea casei ca: ce felu de proiecte speciali de legi, seu de mesuri administrationali, crede a pote face pre temeiulu propuneriloru comisiunali? —

Dara fiindu ca regularea tuturor ramurilor de administratiune publica, prin urmare si a causei de justitia si de cultura, are asup'a trebuintelor de stat, si in legatura cu acest'a — asup'a trebuintelor de introducere a echilibrului in bugetulu statului — din punctulu de vedere atatu alu punerei in lucrare, catu mai vertosu ala finantielor — decisiva influintia; si

Considerandu ca, limb'a este unu elementu esentialu, unu medilocitoriu, ba chiaru insentatoriu ala administratiunii publice si asi — tienendu in vedere acea asioma a constitutionalismului si a adeveratei democratii, dupa care potestatea de stat este pentru poporu, si functionarii publici sunt pentru locuitorii tieiei, — urma de sine, cumca o administratiune buna cere, ba chiaru pretinde cu imperiositate, ca — mai vertosu in atingerile oficiali nemidilicite cu poporulu, organele de stat sa-si indeplineasca agendele oficiului in limb'a poporatiunii concerninti.

Considerandu ca, din partea comunitatiloru corporatiuniloru si cetatieniloru de nationalitate si limba nemaghiara, de atatea ori deja s'au radacatu plansori momentuose si intemeiate pentru marile defecte, precum si pentru neesecutarea si chiaru neesecutabilitatea articolului 44 din 1868, despre egal'a indreptare nationale, incatu in Ungari'a si Transilvani'a nemultiamirea comuna a poporeloru nema-

*) Acestea tote se tienu de invetiamentu religiosu moralu, pre cari invet. trebuie sa le prefaca si introduca in scola sea ca legi, si ca totu atatea reguli principali, cari trebuie sa le aiba totu-deun'a inaintea ochiloru si indata ce unu scolaru aru face vre-o abatere in un'a seu alt'a privintia, numai decatu sa-lu aduca la indreptare. De sine se intelege ca tote acestea si altele forte multe inca are sa le esplice invet. scolariloru seu per lungum et latum — incatu pota baietii coprinde cu poterile loru spirituali.

ghiare s'a manifestatu intr'o forma generala si spre tota intemplantia demna de atentiune;

Considerandu ca, satisfacerea si multiamirea nationalitatiloru nemaghiare in atins'a directiune — este o conditiune si unu postu latu fundamentale pentru esistintia patriei comune si asigurarea vediei ei, precum si pentru sustinerea libertatei constitutionali, care conditiune recunoscuta si implinita, in rezultatulu seu finatu aru urca in modu insemnatu plecarea spre sacrificiu in toti cetatienii statului, prin ce cu atatu mai usioru s'aru ajunge restituierea echilibrului in bugetu;

Considerandu mai departe, ca si impregiurarea, cumca confiniulu militariu ungurescu intr'aceea s'a redatu patriei mame, ceea ce cu atatu mai de lipsa si mai neamenabila face revisiunea legii custatorie pentru nationalitati, de ore-ce pre de o parte reprezentantii acelu tienutu n'au participatu la crearea acelei legi, pre candu acea laia afundu si in referintiele acelu tienutu; de alta parte — pentru ca in acele parti aplicarea legii pentru limbe intempina diferite greutati, si pedere, cari numai prin perfectionarea, respective largirea acelei legi se pota delaturu;

In fine considerandu si acea impregiurare factica, ca precum ne-amu convinsu din publicatele pana acum'a consultatiuni — atatu ale comisiunii de 21, catu si ale subcomisiunii de 9 emisa de aceea, la deliberarea aceluor mesuri si reforme, ce stau in strensa legatura cu cestiunea de nationalitate, resp. de limba, pana acum'a de felu nu s'a atinsu, aceste interese, si prin urmare ca conditiunile de impacuire si satisfacere pre calea legislatiunii si administratiunii — a poporatiuniloru de nationalitate nemaghiara ale patriei pana acum'a defeliu nu s'au adusu in combinatiune si nici nu este sperantia ca se voru aduce de aci inainte. —

Subsisii reprezentanti ai poporului recomanda, ca onorabil'a casa sa binevoiesca a decide cumca:

„Comisiunea de 21, emisa de acesta casa din sedintia sea dela 29 Decembre a. tr. in modu suplinitoriu sa se aviesdie, a se niso — in contielegere cu ministeriulu, de aci incolo, ca esaminandu cu de amenuntulu conditiunile de impacuire si multiamire a poporatiunii nemaghiare din patria, in privintia nationalitatiei, limbei si cultorei comune a ei, sa sistemisedie dispusetiunile cuvenite despre mesur'a si modulu, in care aru fi a se consideru si realisacele, si prin urmare si in acestu meritu sa substerna raportu detaiatu inaintea casei.“

Datu in Bud'a-Pest'a, 14 Fauru 1874.

Sig. Borlea m/p. reprezentante; — Aless. Mocioni, m/p. — Part. Cosm'a, m/p. — Mircea Stanesco, m/p.; Aless. Trifonace m/p.; — Svetoza (Mileticiu) — m/p.; — Ant. Mocioni, m/p.; — Laz. Kostics m/p.; V. Babesiu, m/p.; — Aless. Romanu, m/p.

Raportu comerciale.

Sabiu 13 Fauru n. Grau 7 fl. 33 xr. frumosu, 7 fl. mestecatu, 6 fl. 67 xr. qualit. infer.; secar'a 4 fl. 80 xr. pana 4 fl. 53; orzu — —; ovesu 1 fl. 67 pana 1 fl. 40 xr.; cucuruzu (porumbu) 3 fl. 33 xr.; cartofi 2 fl. 13 xr. gal'eta austriaca.

Farina buna 14 fl.; de franselu 12 fl.; de pane alba 11 fl. pane de casa 10 fl. maj'a.

Lintea 24 xr., mazarea 24 xr., Fasolea 18 xr., malalulu 16 xr. cup'a.

Fenu legatu 1 fl 15, nelegatu 1 fl. 10 xr., paie lungi 80 xr., scurte 70 xr. maj'a.

Lemne de focu 7—9 fl. stang. austr.

Carnea de vita 20 cr. p., de porc 26 xr. Unsorea 75 xr. pana la 1 fl. cup'a.

Budapest'a 14 Fauru. Cereale. Negotiulu cu cereale din septam'na trecuta a fostu normalu; vendiarea s'a orientatu dupa concursulu ce l'a avutu piet'a.

Gratulu dupa calitatea lui s'a platitu la inceputu cu pretiurile din septam'na trecuta. In decursulu septam'nei calitatea mai buna s'a mai urcatu cu vre-o cati-va cruceri; cu tote aceste s'au petrecutu 60,000 marfa indigena si 20,000 marfa polonesa. — In termini nici unu negotiu. Pretiurile 8 fl. pana la 8 fl. 10 xr. in bani si marfi. Secar'a s'a cautatu numai la finea septam'nei si abia s'a urcatu cu 5 xr.; s'a vendutu cam vre-o 8000 galete secaru unguresca. — Orzu de calitate mai buna a lipsitu cu totulu si de calitate mijlocia s'a platitu cu 10—15 xr. mai bine ca in septam'na trecuta. Din cauza ca in deposite este de totu putienu si in piatia inca a venit putienu s'a vendutu parte pentru consumulu din locu parte pentru transportu 10,000 galete (mici). Negotiulu in termini a fostu mai viu; s'a incheiatu negocie de marfa

roman'esca si ture'sca 65 puncti a 3 fl. 60 xr.—3 fl. 70 xr.; 68 puncti a 3 fl. 75 xr.—3 fl. 77 1/2 xr.; 70 puncti a 3 fl. 90 xr. — Cucuruzulu a statu neclatitu in pretiu tota septam'na; din caus'a concursului celui putienu abia au acuratu consumentii din locu 15,000 maji. — In termini la inceputulu septam'nei era negotulu slabu, cucuruzulu banatiunu 4 fl. 90 xr.—4 fl. 92 1/2 xr., romanescu 4 fl. 82 xr.; catra finea septam'nei s'a urcatu celu banatiunu la 4 fl. 95—4 fl. 97 1/2 xr. celu romanescu la 4 fl. 85 xr. — Ovesulu inca s'au tienutu tare in pretiu si 20,000 galete a fostu cumparate bucurosu cu pretiulu din septam'na trecuta. In termini a fostu ingagiamentu forte viu pre primav'ra si s'a resbatutu la inceputu cu 2 fl. 30 xr. si s'a incheiatu cumparari cu 2 fl. 32 1/2 xr. pana la 2 fl. 33 xr. a 50 puncti vienesi; pre Maiu si Iuniu s'a incheiatu cu 2 fl. 47 1/2 30,000 galete (mici) pre alegerea cumparatoriului.

Farin'a sta pre locu din caus'a putiunei cautari.

Pastaio'sele. Fasolea merge cu 5 1/2 — 6 fl. maj'a vienesa, lintea 6 1/2 — 7 1/2 fl., mazarea 6 — 6 1/2 fl. maj'a vienesa. — Sementi'a de canepa a 60 puncti vienesi cu 4 1/2 fl. — Mazarieli'a de sementi'a (din partile Albei regale si Somogy cu 4 1/2 — 4 3/4 fl.) —

Lan'a de oia. S'a vendutu in septam'na din urma 6—700 maji si adeca circ'a 100 maji lana mare (tunsur'a prima) a 103 fl.—104 fl. dto 100 maji a 93 —94 fl., circ'a 80 maji a 85 fl., circ'a 40 maji lana mica si circ'a 40 maji lana de tabaci si circ'a 300 maji cigaria vechia serbesca a 68—69 fl. — Lana spalata in fabrici s'au vendutu in septam'na trecuta circ'a 100 maji eualitate de mijlocu a 155—160 fl.; se cautu si lana de qualit. inferiara si de tabaci. —

Porci. Lipsa de marfa acomodata trebuintiei se simte din di in di totu mai tare. Pentru ca sa se reguleze incatu-va piatia si sa se pota multiami cumparatorii, a caroru numeru cresce, s'au facutu incercari a introduce in piatia porci din Poloni'a; costulu transportului inse nu corespunde cu eualitati pietiei nostre. Pretiuri notate: Porci de tiera de 240—350 p. 35—36 xr. p., porci aricioi 35—36 xr., p. marfa de esportu 37 xr. p. Statulu efectivu alu pietiei: din 6 Fauru au ramas 33,130. an sositu: din Ungari'a inferiara 1820, din Transilvani'a 1590, din Roman'i 170, dela tiera 170, cu drumulu de feru de statu ung. 468, din Ostrau 180 cu totulu 4390. S'au m'natu spre Ungari'a superiara 430, la Vien'a 3600, la Prag'a 300, preste Bodenbach la Dres'da 320, consumulu din Budapest'a 2190, transitu 230, cu totulu 7070, remane provisiune pentru piatia 30,450 capete. Vite cornute. Pre drumulu de feru austriacu au sositu 447, s'a manatu 132 cepete. —

Unsorea de porc se cere tare in provincia, de aceea pretiurile se tienu bine. Marfa locale se plateste cu 39 fl. 50 xr. pana la 40 fl. fara, si cu 41—42 cu bute cu totu; dela tiera cu 38 fl. 25 xr. pana la 38 50 xr.; americana 34 fl. 75 xr.—35 fl.

Slanin'a a avutu tergu neinsemnatu. Slanin'a dela tiera 34—35 fl.; de anu 32—33 fl.; din locu 36—37 fl.; afumata 38—40 maj'a.

Seulu sta neschimbatu pre langa putiuna cantare cu 26—27 fl.

Prune s'au esportatu vr'o cate-va maji; marfa bosniaca cu 23 fl.—23 50 xr., serbesca in saci cu 22 fl. 50 xr.

Zacharulu a avutu trecere buna; cautarea a fostu mare din tote partile. Provisiunea in piatia este deocamdata mica, inse preste scurtu tempu va intra destule. Afaceri de esportu nu sunt. Rafinatu se plateste cu 28 fl. 50 xr.—27 fl. 75. —

Burs'a de Vien'a.

Din 4/16 Februaru 1874.

Metalicele 5%	69 25
Imprumutulu nationalu 5% (argintu)	74 35
Imprumutulu de stat din 1860...	104 —
Actiuni de banca	981 —
Actiuni de creditu	242 25
London	112 70
Obligatiuni de desdaunare Unguresci	75 73
„ „ „ Temisiorene	75 50
„ „ „ Ardelenesci	74 —
„ „ „ Croato-slavone	75 50
Argintu	106 25
Galbinu	—
Napoleonu d'auru (poli)	8 96 1/2

Banc'a generala de assecuratiune reciproca „Transilvani'a“

A V, adunare generala ordinara,

va ave locu in 15/3 Martiu a. c. la 3 ore dupa amedi in sala magistratului de aici

Obiectu de pertractare:

1. Raportu despre decursulu afaceriloru in anulu 1873.

2. Bilantiulu pentru anulu 1873.

3. Intregirea consiliului administrativu

4. Alegerea comitetului pentru revisiunea computorulu pre anulu 1874.

5. Alte propuneri incurse.

A se infaciasia la adunarea generala si a eserciu conformu statuteloru dreptulu de votare e indreptatitu fia-care membru.

Propuneri din partea membriloru sunt de a se substerne in conformitate cu art. 22, lit. c. a statuteloru 14 dile inaintea adunarei generale a directiunii nostre generale, ca se pota fi pusa la ordinea dilei.

Sabiu in 7 Februaru 1874.

Consiliulu administrativu

INDREPTARE: In nr. trecutulu ve rindu-se in „Foisiora“ unele erori esentiali, suntu a se indrepta asi;

Pag. 1. col. 4 lit. I, in locu de „Apostolu“ a se ceti: „Apostat.“

Pag. 1, col. 4. punt. 2, in locu de „Erianz“ e a se ceti: „Arianzu.“

Pag. 3, col. 2, linia ultima in locu de IX este IV.